

การศึกษาสถานที่ที่โคจรกับพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน^๑

พระอธิการสำราญ อชฌาจาโร (พุทธิพันธ์)
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครราชสีมา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ ๓ ประการ คือ (๑) ศึกษาสถานที่ที่โคจรในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน และ (๓) วิเคราะห์สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า

สถานที่ที่โคจรในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า สถานที่ที่โคจร สถานที่ที่พระภิกษุไม่ควรไปมาหาสู่ เพราะเข้าไปแล้วอาจเป็นการไม่สมควร เช่น ในโรงแรมหรู สถานที่บันเทิงต่างๆ และศูนย์การค้า เป็นต้น เพราะอาจจะถูกเข้าใจว่ามีความประพฤติผิดพระธรรมวินัย เป็นพระภิกษุที่น่ารังเกียจ ลักษณะของสถานที่ที่โคจร คือ ลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับบรรพชิต อันเป็นการกระทำผิดศีลวินัย ส่วนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องสถานที่ที่โคจร คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ศีล สมาธิ และปัญญา

สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน พบว่าภิกษุในพระพุทธศาสนา มีพระธรรมวินัยเป็นกรอบประพฤติดิปฏิบัติ จะต้องเป็นผู้มีอาชีพที่บริสุทธิ์ต้องละทิ้งอาชีพและเครื่องมือสมัยยังเป็นคฤหัสถ์ เพราะเป็นการประพฤติน่าไม่เหมาะสม ไม่ควรแก่สมณะ แม้ว่าจะเป็นพฤติกรรมของพระบางรูปก็ตาม ในภาพรวมก็อาจส่งผลเสีย สร้างความเสื่อมศรัทธาได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างศรัทธา ลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดำรงอยู่ภายใต้แห่งพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพราะหากยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่เรื่อยๆ ก็จะทำให้ความศรัทธาลดลงได้เช่นเดียวกัน

วิเคราะห์สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน พบว่ามุ่งให้ผู้ประพฤติปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีปัญหามากยิ่งขึ้น คือ เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการฝึกอินทรีย์สำรวม ระมัดระวังมิให้เกิดความหลงในอายตนะ ๖ ด้วย และเมื่อจำเป็นต้องเดินทางไปในสถานที่ดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมที่เกี่ยวข้องสถานที่ที่โคจร คือ ศรัทธา สัมปรายิกัตถประโยชน์ เวสาร์ชธรรม อริยทรัพย์ ๗ และสติปัญญา ๔ ดังกล่าวมา จึงทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาได้

^๑ บทความวิชาการพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา

This thesis The purpose of the study to three factors: (1) study the trajectory in Theravada Buddhism . The trajectory of the clergy in society. And analyze the trajectory of the clergy in society. Summary of findings

Location Perverts in Theravada Buddhism found its place in orbit of the clergy in Buddhism . The sampling frame for the study into five factors: (1) the definition of the term trajectory refers to the people and places that monks should not go right now. Because it may be unreasonable to Olkwanchcha is damaged, the world's rebuke. Considered unsuitable Somnsarop with 6 pillars prostitute daughter widow spinster nun Bane^၇naaks (homosexuals) bodega (2) to place the blame of the orbit. In today's society Perverts have many more than 6 , such as in a theater and nightclub . And shopping etc. monks should not go because it is the cause of mental distraction . Imagine the vision to see it because its easy to remember things that are not a source of charity. And harm will come to Monk to go where they should not go , however, the trajectory if he invited a reasonable statement . Monks were able to practice Duties as priests But will not work with anything other than a chaplain . Like to talk with a common topic. It may be understood that the misconduct of Discipline. A monk Offensive (3) the nature of the trajectory is not suitable manner clamored in various places . Disciplinary actions as unethical (4) principles related locations including trajectory is essentially threefold precepts , meditation and wisdom , including the principles of organic Hamlet 6.

The trajectory of the clergy in society. The householder was ordained as a monk in Buddhism. The discipline as the practice . Must be abandoned as a pure vocational career and was also a householder . Because the behavior is inappropriate, Should the monk The story appeared in the discipline. Can be seen that the orbit to places like the pub / bar / massage parlor / hotel to 37.31 percent , which is considered a shocking and build up to the Buddhist religion. Although it is the behavior of some of them. Overall, it may be adversely affected . Create a collapse of confidence Although it does not cause degeneration of Buddhism . But Buddhism is important to make a mortal then, devout Buddhists because they do not think that 95 percent believe in Buddhism . But there are a few highly respected

and popular secular temples to make merit at the temple. Therefore, it is important to build trust , reduce inappropriate behavior and quitting all these . Turn to moral behavior Existence of the fair under strict discipline. Faith and philanthropy will increase for sure. If a behavior that is inappropriate , and is increasing day by day , it would make faith decrease as well.

Analysis of the trajectory of the clergy in society. The aim for justice clamored that the brief has three reasons : 1. Process is described in the precepts of virtue . Aimed to conduct Is a great blessing The noble precept is not broken do not penetrate well, not spotted a Pied a reasonable time of praise. Passion and viewpoint dominated not It is possible to concentrate 2. Process is meditative , contemplative virtue hyperbole . Aimed to conduct Meditation is a great Or the highest concentration . 3 describes the intellectual as intellectual virtue . Aimed to conduct Was a great intellectual Is the highest cognitive unequivocally . It also requires practicing organic fixation must not cause a fall in the six sense doors , and on the need to travel to such places shall consist of such principles . Thus causing the devotion and faith . But it is possible to avoid these places .

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระวินัยถือว่าเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยเอาไว้เพราะอาสวะหรือความประพฤติชั่วบางอย่างเกิดขึ้นในสงฆ์ ดังปรากฏในพระไตรปิฎกอันว่าด้วยเหตุแห่งการบัญญัติสิกขาบท ความว่า..ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานียธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งอาสวะ ความชั่วต่างๆ เช่นการกล่าวร้ายคนอื่น ความเดือดร้อน และการจองจำ) บางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสวัฏฐานียธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น^๒

สมัยพุทธกาล สถานที่ที่โคจรสำหรับพระภิกษุสงฆ์ มีไม่มากเหมือนปัจจุบันและในการออกบวชของคนสมัยนี้ก็ต่างจากในสมัยก่อน ดังนั้นการรักษาพระธรรมวินัยจึงไม่เคร่งครัด จึงมีข่าว

^๒ วิมหา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓-๑๔.

อยู่บ่อยๆ ที่พระภิกษุทำตัวไม่เหมาะสม ทำให้คนเสื่อมศรัทธาในเรื่องของศาสนา แม้ว่าพุทธพจน์ที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า “โย โว อานนท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญุตโต โส โว มมจฺเจน สตถา” อานนท ธรรมและวินัยใดที่ตกาศตแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว” เหตุที่ทรงตรัสเช่นนี้เพื่อป้องกันการเสื่อมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และให้พระภิกษุปฏิบัติอยู่ในสิกขาบหมิให้ละเมิดพระวินัย

พระสงฆ์จึงควรประพฤติตามพระวินัย และวางตัวให้เข้ากับสถานที่ที่จะไปให้เหมาะสม “อโคจร” หมายถึง บุคคลและสถานที่ซึ่งพระภิกษุไม่ควรไปมาหาสู่ มี ๖ อย่าง คือ หึงแพศยา (โสภณ) หึงหม้ายสาวเทื่อ (สาวแก่) ภิกษุณี บัณเฑาะก์ (กะเทย) และร้านสุราในสภาพสังคมปัจจุบัน อโคจรนั้นมีอยู่มากมายเกินกว่าอย่างดังกล่าว เช่น โรงมหรสพ สถานเริงรมย์ต่างๆ และศูนย์การค้าต่างๆ เป็นต้น พระภิกษุที่ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจร ย่อมไม่ไปสู่อโคจร เพราะละอายใจและกลัวเสียชื่อเสียงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกล่าวเปรียบพระภิกษุผู้เที่ยวไปในอโคจรว่า “เหมือนโคที่เที่ยวไปในถิ่นเสือและราชสีห์ หรือเหมือนเต่าปลาอันเที่ยวไปในเขตที่ดินของชาวประมง เป็นต้น”^๔ สถานที่ที่ไม่ควรเที่ยวไป พฤติกรรมเกี่ยวกับบรรพชิตหรือพระสงฆ์โดยตรง เมื่อไปสถานที่ที่ไม่ควรไปจะทำให้เป็นอันตรายแก่พรหมจรรย์ เช่น ในกรณีที่พระภิกษุสงฆ์ ไปเดินซื้อของ หนังสือเรียน ตามศูนย์การค้า ซึ่งเป็นที่อโคจร ถือว่าผิดวินัยสงฆ์ เพราะพระพุทธองค์ทรงห้ามซื้อขายและพระสงฆ์ต้องปลงอาบัติ

ปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับพระสงฆ์บางรูปที่ไม่เข้าใจพระธรรมวินัย ประพฤติตนไม่เหมาะสมนุ่งห่มไม่เรียบร้อย ไม่สำรวมระวังในสถานที่ที่เป็นอโคจรไม่เหมาะสม ปัญหาเหล่านี้ ก็จะส่งผลให้ชาวบ้านขาดความศรัทธาขาดความเลื่อมใส ในพระสงฆ์ ส่วนผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาแล้ว ก็เกิดการท้อใจ หรือเลิกศรัทธาไป เพราะความประพฤติไม่เหมาะสมของพระภิกษุนั้นเอง

พระธรรมเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งที่แท้จริง ที่จะให้ออกจากวิภวภูมิต่างๆได้ เพราะฉะนั้น สิ่งสำคัญคือการศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจ เมื่อมีความเข้าใจแล้วก็ต้องประพฤติปฏิบัติตามจึงมีอุปนิสัยโคจร ย่อมเจริญด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา ทรงแสดงถึงอารักขโคจร ซึ่งหมายความว่าถึงการรักษา การสำรวมไม่ให้จิตเป็นไปกับอกุศล เห็นประโยชน์ของกุศล รักษาไม่ให้เกิดอกุศล เมื่ออบรมเจริญปัญญาระลึกถึงสภาพธรรมตามความเป็นจริงก็ละอกุศล ขณะสติปัญญานเกิด

^๓ ที.ม.(ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ), ตามรอยพระอรหันต์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๓๔), หน้า ๑๗๙.

เป็นอุปนิพันธโคจร คือ ขณะนี้เองไม่มีเรา มีแต่เพียงสภาพธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นและดับไปในการประพบัติปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยของพระพุทธองค์ เป็นการรักษาสีบทอดและยังเป็นการเผยแผ่อายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนยาวนานต่อไป ในการประพบัติปฏิบัติพระมหัจฉริยะของพระภิกษุ นั้น มิใช่เพื่อเป็นการหลอกลวงชาวบ้าน มิใช่เพื่อลาภยศชื่อเสียง มิใช่เพื่อได้รับการยกย่องชมเชย หรือเพียงเพื่อให้คนทั้งหลายได้รู้จักว่า การประพบัติปฏิบัติอย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่พระพุทธองค์ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า การประพบัติพระมหัจฉริยะนี้เพื่อสำรวมระวัง เพื่อละ เพื่อคลาย กำหนด เพื่อดับทุกข์

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษาโดยละเอียด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานที่โคจรของพระสงฆ์ควรปฏิบัติตามและนำมาพัฒนาสังคมปัจจุบัน นอกจากนั้น ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องวินัยชาวพุทธให้แก่ผู้สนใจในข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งข้อเสนอการนำมาพัฒนาชีวิตให้เป็นสุขในสังคมปัจจุบันและเป็นการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสถานที่โคจรของพระสงฆ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการไปสถานที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานที่โคจรกับพฤติกรรมของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นศึกษาสถานที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ต่อไปนี้

๑. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา งานวิจัย หนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
๓. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของวัตถุประสงค์
๔. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอ

๕. เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ ๓ ประการ คือ (๑) ศึกษาสถานที่ที่โคจรในพระพุทธศาสนาเถรวาท สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน และวิเคราะห์สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า

สถานที่ที่โคจรในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าสถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา โดยได้กำหนดกรอบของการศึกษาไว้ ๕ ประการ คือ (๑) ความหมายของคำว่า โคจร หมายถึง บุคคลและสถานที่ที่พระภิกษุไม่ควรไปมาหาสู่ เพราะเข้าไปแล้วอาจเป็นการไม่สมควร เป็นโลกวัชชะ เป็นข้อเสียหายที่ถูกชาวโลกติเตียน ถือว่าไม่เหมาะสมต่อสมณสาธูปมี ๖ ประการ ได้แก่ หญิงแพศยา หญิงหม้าย สาวเที้อ ภิกษุณี บัณเฑาะก์ (กระเทย) ร้านขายสุรา (๒) โทษของการไปสถานที่ที่โคจร ในสภาพสังคมปัจจุบัน สถานที่นั้นมีอยู่มากมายเกินกว่า ๖ อย่างดังกล่าว เช่น ในโรงแรมหรู สถานที่บันเทิงต่างๆ และศูนย์การค้า เป็นต้น พระภิกษุไม่ควรจะเข้าไปเพราะเป็นเหตุแห่งความฟุ้งซ่านทางใจ การนินนิมิตจะเห็นผิดได้ง่ายเพราะได้จดจำสิ่งที่ไม่เป็นทางมาแห่งกุศล และอันตรายย่อมเกิดแก่ ภิกษุที่เข้าไปในที่ที่ไม่ควรไปอย่างไรก็ตาม สถานที่ที่โคจร ถ้าเขานิมนต์ด้วยกิจอันสมควร พระภิกษุก็สามารถไปปฏิบัติ หน้าที่ในฐานะนักบวชได้ แต่จะต้องไม่ไปด้วยเรื่องอื่นนอกจากกิจนิมนต์ เช่นไปสนทนาปราศรัยอย่างสามัญชนทั่วไป เพราะอาจจะถูกเข้าใจว่ามีความประพฤติผิดพระธรรมวินัย เป็นพระภิกษุที่น่ารังเกียจ (๓) ลักษณะของสถานที่ที่โคจร คือ ลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับบรรพชิตในสถานที่ต่างๆ อันเป็นการกระทำผิดศีลวินัย (๔) หลักธรรมที่เกี่ยวข้องสถานที่ที่โคจร คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ศีล สมาธิ และปัญญา รวมถึงหลักธรรมอินทรีย์ อายตนะ ๖

สถานที่ที่โคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันพบว่าคฤหัสถ์เมื่อบวชเข้ามาเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา มีพระธรรมวินัยเป็นกรอบประพฤติปฏิบัติ จะต้องเป็นผู้มีอาชีพที่บริสุทธิ์ต้องละทิ้งอาชีพและเครื่องมือสมัยยังเป็นคฤหัสถ์ เพราะเป็นการประพฤติที่ไม่เหมาะสม ไม่ควรแก่สมณะ ดังเรื่องราวที่ปรากฏในพระวินัย จะเห็นได้ว่าไปสถานที่ที่โคจร เช่น ผับ/บาร์/ อาบ อบ นวด/โรงแรม ถึงร้อยละ ๓๗.๓๑ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าตกใจและสร้างความเสียหายให้กับพุทธศาสนา แม้ว่าจะเป็นพฤติกรรมของพระบางรูปก็ตาม ในภาพรวมก็อาจส่งผลเสีย สร้างความเสื่อมศรัทธาได้ แม้ว่าจะไม่ทำให้พุทธศาสนาเสื่อม แต่ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ปุถุชนนั้นมาเลื่อมใส ศรัทธา

เพราะอย่าคิดว่าชาวพุทธร้อยละ ๙๕ นับถือพระพุทธศาสนา แต่จะมีสักกี่วัดที่ปุถุชนนับถือและนิยมไปทำบุญที่วัดนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างศรัทธา ลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ทั้งหมด หันมาประพฤติธรรม ดำรงอยู่ภายใต้แห่งพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ความศรัทธาและการทำบุญจะเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน เพราะหากยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่และนับวันจะเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ความศรัทธาลดลงได้เช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์สถานการณ์ที่โอโคจรของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน พบว่ามุ่งให้ผู้ประพฤติปฏิบัติเป็นผู้มีปัญหาอันยิ่ง คือเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการฝึกอินทรีย์ สำนวม ระมัดระวังมิให้เกิดความหลงในอายตนะ ๖ ด้วย และเมื่อจำเป็นต้องเดินทางไปในสถานที่ดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมที่เกี่ยวข้องสถานที่โอโคจร คือ ศรัทธา สัมปรายิกัตถประโยชน์ เวสาร์ชชธรรม อริยทรัพย์ ๗ และสติปัญญา ๔ ดังกล่าวมา จึงทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาได้ เพราะการเดินทางไปยังสถานที่โอโคจร พระผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติธรรม อย่าให้ผิดไปจากความเป็นจริง จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้ตรวจสอบให้ดีว่าการปฏิบัติธรรมของท่านถูกต้องดีแล้วหรือยัง สิ่งที่ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนแท้เสียก่อนก็ได้แก่เรื่องของชีวิต เรื่องของศีลธรรม พระวินัย นอกจากนี้ยังต้องรู้จักว่าอะไรคือปรมาตม์ อะไรคือสมมุติ อะไรคือกิเลส อะไรคืออวิชชา อะไรคือปัญญา ส่วนใดที่ไม่เข้าใจก็ต้องคิดพิจารณา เมื่อลงมือปฏิบัติจะได้ไม่หลงทางก่อนถึงจุดหมาย อันที่จริงการปฏิบัติธรรมเป็นของง่าย ไม่ใช่ของยาก ที่ทำกันไม่ได้ผลก็เพราะทำผิดวิธี และการปฏิบัติธรรมก็ไม่ได้ใช้เวลานานอย่างที่บางคนเข้าใจ ถ้าเราศึกษาทฤษฎีถูกต้องดีแล้วและได้ลงมือปฏิบัติ นั้นแหละจึงจะสามารถประคับประคองพระวินัยไว้ได้ เพราะเมื่อพระภิกษุละเอียดการปฏิบัติธรรมย่อมยากที่จะรักษาอาจารย์ได้และเป็นสาเหตุที่สำคัญที่จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ ถ้าพระภิกษุยังขาดความรู้ และความเข้าใจในหลักธรรมและพระวินัย เมื่อไม่เข้าใจในพระวินัยและสถานที่แล้วก็เป็นเหตุให้ชาวพุทธติเตียนเอาได้ การจะป้องกันมิให้เสื่อมศรัทธาลงได้จะต้องปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด และไม่มีกนิมนต์ก็ควรหลีกเลี่ยงและให้บุคคลอื่นไปทำกิจธุระนั้นแทนจึงเป็นหนทางและทางออกที่ดีที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

บทความวิชาการพุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ). ตามรอยพระอรหันต์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๓๔.